

TROUW TOT HET EINDE

Peter Cuijpers

TROUW TOT HET EINDE

De tweede brief van Paulus aan Timotheüs

Trouw tot het einde
De tweede brief van Paulus aan Timotheüs

Auteur: Peter Cuijpers
Redactie: Hugo Bouter
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Eerste editie: 2022
Copyright: OudeSporen online uitgeverij
ISBN/EAN: 978-90-.....-.
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*'Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop
geëindigd, ik heb het geloof behouden.'*

2 Timotheüs 4:6, 7

Inhoud

Woord vooraf	9
Inleiding	11
Hoofdstuk 1 - Trouw aan het Evangelie.....	12
Verzen 1 - 5	12
Vers 6 - Eerste gevaar - Verwaarlozing.....	14
Vers 7 - Tweede gevaar - Vreesachtigheid.....	15
Verzen 8-18 - Derde gevaar - Schaamte.....	16
Verzen 13-18 - Vierde gevaar - Ontrouw	18
Hoofdstuk 2 - Trouw ondanks strijd en lijden	20
Verzen 1-2 - Het doorgeven van de waarheid	20
Verzen 3-7 - Verdere aanwijzingen voor een dienstknecht van de Heere.....	21
Verzen 8-13 - Lijden een voorwaarde voor zegen	22
Verzen 14-26 - Zich onttrekken aan ongerechtigheid	26
Hoofdstuk 3 - Trouw te midden van afval	31
Verzen 1-5 - Een tijd van afval	31
Verzen 6-9 - Misleiders die zich verzetten tegen de waarheid.....	32
Verzen 10-13 - Vervolging en afval	34

Verzen 14-15 - Vasthouden aan de Schriften en de gezonde leer	34
Verzen 16-17 - Het geïnspireerde Woord van God	35
Hoofdstuk 4 - Trouw tot het einde	37
Verzen 1-2 - Predik het Woord	37
Verzen 3-4 - Afval en onwetendheid	38
Vers 5 - Doe het werk van een evangelist.	39
Verzen 6-8 - Paulus voorziet zijn heengaan	40
Verzen 9-18 - Paulus' omstandigheden en laatste persoonlijke mededelingen	42
Verzen 19-21 - Groeten en afsluiting	49

Woord vooraf

Toen Paulus zijn tweede brief aan Timotheüs schreef, zat hij opnieuw in de gevangenis te Rome. Hij was zich ervan bewust dat hij ditmaal niet meer vrij zou komen. Het tijdstip van zijn heengaan was aanstaande en hij zag zichzelf als een plengoffer dat zou worden uitgegoten. Hij had de eindstreep bereikt en kon zeggen dat hij de goede strijd had gestreden en de loop tot een eind had gebracht. Hij had het geloof behouden, voor hem zat het erop. Als Timotheüs hem nog wilde zien, dan moest hij zich haasten.

De afval van het geloof was begonnen en zou alleen maar toenemen. In de laatste dagen zouden er zware tijden aanbreken. Paulus maakte zich grote zorgen over de toename van de dwaalleraren die de gemeente(n) bedreigden. Ook was hij bezorgd over zijn kind in het geloof, Timotheüs. De gevangenschap van Paulus had Timotheüs waarschijnlijk aangegrepen en angstig gemaakt. Door alle problemen, tegenstand en verdrukkingen was hij terneergeslagen. Paulus sprak hem moed in, en spoorde hem aan niet op te geven maar te volharden in het lijden. Te midden van alle lautheid en afval moest hij vasthouden aan zijn roeping om het Evangelie te verkondigen.

Ieder die de Heere Jezus wil dienen, kan niet om deze brief heen. Wie durft te beweren dat we niet in de laatste dagen leven? De wederkomst van de Heere Jezus is nabij. Het verval in de christenheid heeft een hoogtepunt bereikt. Of kan het nog erger? Net zoals Timotheüs hebben velen de neiging moedeloos te worden en zich van alles en

iedereen terug te trekken. David zei: *'Och, gaf iemand mij vleugels als van een duif! Ik zou wegvliegen naar waar ik blijven kon. Zie, ik zou ver wegzwerfen, ik zou overnachten in de woestijn'* (Ps. 55:7-8). David wilde wel wegvliegen. De woestijn in, ver weg van alle onrecht en vijandschap. Is dit de oplossing? Paulus wijst ons een heel andere weg: niet vluchten, niet zwijgen, niet klagen, maar als een goed soldaat van Jezus Christus de strijd aangaan.

Peter Cuijpers

Venlo, april 2022

Inleiding

Wij schrijven het jaar 66/67 (of 63/64) na Christus. Paulus zit in de gevangenis te Rome, waar hij moet terechtstaan om het getuigenis van zijn Heer en Heiland. Hij ziet zichzelf aan het einde van zijn loopbaan, en volgens de overlevering heeft keizer Nero hem laten onthoofden.

Vlak voor zijn dood schrijft hij deze brief aan Timotheüs, zijn geliefd kind in het geloof. Een afscheidsbrief die tot doel heeft hem aan te sporen om de strijd niet op te geven, maar stand te houden in de kracht van de Heer.

Hoofdstuk 1 - Trouw aan het Evangelie

Verzen 1 - 5

Zegenwens

Afzender Paulus noemt geadresseerde Timotheüs zijn geliefd kind, en toont daarmee zijn liefde voor zijn kind in het geloof (vs. 1-2).

Dankzegging en gebed

Na de zegenwens volgt dankzegging en gebed. Paulus dankt God en doet voorbede voor Timotheüs. Hij doet dit onophoudelijk. Dus niet af en toe, maar voortdurend, dag en nacht (vs. 3).

Goede herinneringen

Paulus had goede herinneringen aan Timotheüs. Hij was zijn tranen bij hun laatste afscheid niet vergeten. Met het doodvonnis voor ogen verlangde hij ernaar hem nog een keer terug te zien, 'opdat' hij met blijdschap vervuld zou worden (vs. 4).

'Een vriend heeft te allen tijde lief, maar een broeder wordt voor de nood geboren' (Spr. 17:17 NBG). Onderlinge vriendschap en verbondenheid tussen broeders en zusters is een kostbaar goed. God heeft ons in Christus aan elkaar verbonden om elkaar in tijden van

nood en verdriet te troosten en te bemoedigen (vgl. Hand. 28:15; 1 Kor. 12:26; 2 Kor. 1:3-11).

Ongeveinsd geloof en opvoeding

Paulus spreekt zijn vertrouwen uit in Timotheüs (vs. 5). Hij herinnert zich niet alleen zijn tranen, maar ook zijn ongeveinsd geloof. Ongeveinsd betekent eerlijk, openhartig, oprecht. Het geloof van Timotheüs was dus eerlijk en oprecht, en dit had alles te maken met zijn opvoeding. Dit geloof woonde namelijk eerst in zijn grootmoeder Loïs en daarna in zijn moeder Eunice. De rol van moeders en grootmoeders in de geloofsopvoeding van kinderen en/of kleinkinderen moeten we niet onderschatten. Timotheüs had een Griekse vader en een gelovige Joodse moeder (Hand. 16:1). Zijn moeder was dus met een ongelovige Griek getrouwd. De geloofsopvoeding rustte volledig op de schouders van zijn moeder. En zie hier de vrucht: een jongeman met hetzelfde ongeveinsde geloof als zijn moeder en grootmoeder, gevormd tot een bruikbaar instrument in de hand van de Meester.

Het is goed om jonge gelovigen te bevestigen in hun geloof. Dit sterkt de band met elkaar en zij voelen zich daardoor gewaardeerd en bevestigd in het geloof. Anderen motiveren begint met ons vertrouwen en waardering voor hen uit te spreken. Het is dan ook niet wijs om gelijk met de deur in huis te vallen, als we een broeder of zuster gaan vermanen. Benadruk eerst het goede, het slechte – minder goede – is daarna aan de beurt.

Nadat Paulus zijn vertrouwen in Timotheüs heeft uitgesproken, volgen een aantal vermaningen. Vermanen in de Bijbel houdt niet

alleen terechtwijzen in, maar ook bemoedigen of aanmoedigen. Welke gevaren lagen er op de loer voor Timotheüs? Het gaat om de volgende zaken:

- Verwaarlozing van de genadegave
- Vreesachtigheid
- Schaamte
- Ontrouw

Vers 6 - Eerste gevaar - Verwaarlozing

Paulus spreekt in de voorafgaande verzen eerst over zijn eigen herinneringen: aan Timotheüs zelf (vs. 3); zijn tranen (vs. 4); zijn ongeveinsde geloof (vs. 5). Nu gaat hij Timotheüs ook ergens aan herinneren, namelijk aan de genadegave die hij van God had ontvangen. Paulus had Timotheüs met de gezamenlijke oudsten de handen opgelegd (1 Tim. 4:14). De vraag om welke genadegave het hier gaat, laten we in het midden. Het gaat even niet om de gave, maar om het gegeven dat het vuur van Gods Geest dreigde uit te doven (vgl. 1 Thess. 5:19). Timotheüs had zijn genadegave verwaarloosd. Van de eens zo vurige Timotheüs was niet zoveel overgebleven. Vergelijk het maar met een smeulend stukje houtskool dat aan het uitdoven is. Paulus gaat het vuur aanwakkeren, maar uiteindelijk is Timotheüs zelf verantwoordelijk hieraan gehoor te geven.

Onze taak is het om gelovigen die dreigen af te haken aan te moedigen de samenkomsten te bezoeken, zich te engageren in allerlei

gemeentelijke activiteiten, hun genadegave(n) aan te wakkeren, enzovoort. Maar uiteindelijk moeten ze het zélf doen, want als de wil ontbreekt houdt het op. Je kunt een paard wel naar het water leiden, maar je kunt het niet dwingen om te drinken!

Vers 7 - Tweede gevaar - Vreesachtigheid

Timotheüs was van nature een timide jongeman. Waarschijnlijk zag hij er tegenop om leiding te geven aan de gemeente in Efeze en het Evangelie te verkondigen (zie 1 Tim. 4:12; 2 Tim. 4:1-5). Vandaar dat Paulus hem aanmoedigde en schreef: *'God heeft ons niet een geest van vreesachtigheid of lafhartigheid gegeven¹, maar van kracht en liefde en bezonnenheid.'*

We zijn allemaal verschillend. De een is extrovert en de ander introvert. De een treedt op de voorgrond en de ander blijft liever op de achtergrond. Het karakter van Titus was anders dan dat van Timotheüs, maar beiden waren door God geroepen en maakten deel uit van het apostolische team van Paulus. We zijn niet allemaal geestelijke krachtpatsers, maar wie zich door vrees laat leiden kan niet krachtig optreden als dat nodig is. Hij houdt bijvoorbeeld zijn mond, terwijl hij juist zou moeten spreken.

Hoe kunnen we de geest van vreesachtigheid overwinnen? In de kracht van de Heilige Geest! Nadat de Heer Jezus was gekruisigd en opgestaan, waren de discipelen bijeengekomen. De deuren waren echter gesloten uit *vrees* voor de Joden (Joh. 20:19). In Handelingen

---

1 Eng.: a spirit of fear, or a spirit of timidity

2:1vv. zijn ze weer bijeen en wordt de Heilige Geest over hen uitgestort. En wat is de uitwerking? De deuren gaan open! In de kracht van de Heilige Geest (vgl. Hand. 1:8) spreken zij *onbevreesd* over de grote daden van God. Als wij vervuld worden met de Heilige Geest zal een geest van vreesachtigheid moeten plaatsmaken voor een geest van kracht, van liefde en bezonnenheid (zie ook Hand. 4:31).

Verzen 8-18 - Derde gevaar - Schaamte

Paulus stelde zichzelf en Onesiforus ten voorbeeld:

1. De apostel schaamde zich niet voor het evangelie (vs. 12b; vgl. Rom. 1:16);
2. hij schaamde zich niet voor de Heer (vs. 12);
3. en Onesiforus schaamde zich niet voor Paulus' gevangenschap (vs. 16).

Schaamte komt voort uit vrees (vs. 7). *'Vrees voor mensen spant een strik, maar wie op de Heere vertrouwt, is onaantastbaar'* (Spr. 29:25 NBG). Vreesde Timotheüs de gevangenis? Vreesde hij dat hem hetzelfde lot als Paulus te wachten stond? Paulus vroeg hier nogal wat aan Timotheüs: *'Lijd met mij verdrukking om het Evangelie'* (vs. 8b). De prediking van het Evangelie gaat gepaard met lijden. In de context van die tijd betekende dit lijden tot de dood. Timotheüs stond voor een belangrijke keuze in zijn leven: zich voor het getuigenis van de Heere Jezus en Zijn gevangene (Paulus) schamen, of kleur bekennen?

Paulus spreekt Timotheüs moed in door hem op vier zaken te wijzen:

1. Standhouden in lijden en verdrukking lukt niet in eigen kracht, maar wél in de kracht van God (vs. 8b);
2. God heeft ons reeds behouden (vs. 9);
3. Jezus Christus heeft de dood overwonnen en die tenietgedaan. Wij hoeven de dood niet meer te vrezen (vs. 10). Mensen kunnen wel het lichaam doden, maar daarmee houdt het op! De ziel is onaantastbaar en bij God in veilige handen (Matt. 10:28).
4. Je staat er niet alleen voor. Timotheüs wordt opgeroepen zich aan te sluiten bij Onesiforus en Paulus. Paulus zegt: Neem een voorbeeld aan ons, Timotheüs (vs. 11-18).

In hoeverre zijn wij bereid voor het Evangelie te lijden? In het Westen zijn we nog in de gelukkige omstandigheid dat lijden voor ons in het ergste geval bestaat uit smaad, spot en hoon. Maar wat als het lijden een gewisse dood betekent? Paulus' hoop was gevestigd op de opgestane Heer. Jezus leeft! Hij heeft de dood van zijn kracht beroofd en onvergankelijkheid aan het licht gebracht (vs. 10). Paulus stond op het punt om gedood te worden. Als de dood aan onze deur klopt, is dit onze troost en kracht. Om lijden en dood te trotseren hebben we Gods genade en barmhartigheid nodig (vs. 2), en mogen we ons vastklemmen aan de belofte van het leven dat is in Christus Jezus onze Zaligmaker (vs. 1).

Verzen 13-18 - Vierde gevaar - Ontrouw

Paulus roept Timotheüs op het goede pand, dat hem door de Heilige Geest was toevertrouwd, te bewaren. Het goede pand is het Evangelie. Timotheüs had de opdracht het Evangelie uit te dragen en zich daarvoor niet te schamen. Het gevaar lag op de loer dat hij ontrouw zou worden aan zijn roeping: het uitdragen van het Evangelie. Hij moest het goede pand bewaren. Hoe? Door de Heilige Geest! Alleen in de kracht van de Heilige Geest, Die in ons woont, kunnen we het goede pand bewaren en trouw blijven aan onze roeping.

Paulus en de gezonde woorden

Paulus en de gezonde woorden spelen hierbij een belangrijke rol (vs. 13). In vers 15 lezen we dat allen die in Asia waren, zich van Paulus hadden afgekeerd. In de christenheid zijn velen ontrouw geworden. Ze hadden zich afgekeerd van Paulus en van de gezonde woorden. Vandaag horen wij ook zulke geluiden: 'Paulus? Zijn brieven zijn moeilijk te begrijpen. Neem alleen al de rol van de vrouw. Wat hij daarover te zeggen heeft is toch zeker niet meer van deze tijd.'

Een vooraanstaand theoloog en bijbelleraar in Nederland zegt dat hij niet meer zo goed weet wat hij met Paulus aan moet. Als 'bijbelgetrouw' christen accepteert hij Paulus' woord dat de vrouwen aan hun mannen onderdanig moeten zijn, maar hij weet eigenlijk niet meer hoe we dit in onze tijd vorm moeten geven. Zelfs met de Paulinische moraal kan hij niet altijd zo goed uit de voeten. Hebben dit soort uitspraken nog iets te maken met de gezonde woorden, waarover Paulus spreekt? Dit soort theologen hebben Paulus als het ware 'geboeid'. Laten we een voorbeeld nemen aan Onesiforus, die

zich voor Paulus en zijn boeien niet heeft geschaamd (vs. 16). Wordt het niet hoog tijd dat we ons voor de 'geboeide' Paulus niet schamen en hem weer ijverig gaan zoeken en aan zijn gezonde woorden vasthouden? (vs. 17).

Hoofdstuk 2 - Trouw ondanks strijd en lijden

In hoofdstuk 1 heeft Paulus duidelijk gemaakt dat de prediking van het Evangelie gepaard gaat met lijden. In hoofdstuk 2 krijgt Timotheüs instructies die ervoor moeten zorgen dat hij ondanks strijd en lijden trouw blijft aan zijn roeping.

Verzen 1-2 - Het doorgeven van de waarheid

Voordat Paulus aanwijzingen geeft hoe een dienstknecht van de Heer kan standhouden te midden van ontrouw en afval, roept hij Timotheüs op zich te sterken in de genade die in Christus Jezus is. Onze sterkte of kracht moeten we dus niet in onszelf zoeken, maar in Christus Jezus. We zijn niet alleen op genade aangewezen voor onze redding, maar ook voor onze dienst voor de Heer.

De gezonde leer, die Timotheüs van Paulus had gehoord onder vele getuigen, moest hij toevertrouwen aan trouwe mensen. In de voorafgaande verzen had de apostel Timotheüs opgedragen vast te houden aan het geloof, en het goede pand te bewaren dat hem was toevertrouwd. Daarmee houdt het echter niet op! Hij moest de waarheid ook doorgegeven, en wel aan trouwe mensen die op hun beurt bekwaam waren ook anderen te onderwijzen. Van mensen die anderen met het Woord van God onderwijzen, worden twee

eigenschappen verwacht: op de eerste plaats moeten ze trouw zijn, en op de tweede plaats moeten ze bekwaam zijn. Laten we daar dan ook op letten!

-
1. Paulus
  2. Timotheüs
  3. Trouwe en bekwame mensen
  4. Anderen

Verzen 3-7 - Verdere aanwijzingen voor een dienstknecht van de Heere

Gods genade en kracht stellen ons niet alleen in staat om de waarheid door te geven (vs. 1-2), maar we hebben ze ook nodig om te midden van strijd en lijden stand te houden. Paulus maakt zijn boodschap voor een dienstknecht van de Heer duidelijk aan de hand van drie vertrouwde voorbeelden (vs. 3-6):

Oorlog	Een goed soldaat	Bereid om te lijden
Spelen	Een goed kampvechter	Bereid om zich aan regels te houden
Landbouw	Een goede landman	Bereid om zware arbeid te verrichten

Deze drie voorbeelden moest Timotheüs voor ogen houden. Als hij daarover nadacht, zou de Heer hem inzicht geven (vs. 7). We vinden hier een belangrijk Bijbels principe om Gods Woord te begrijpen. In de eerste plaats moeten we zelf nadenken over wat Gods Woord tot ons te zeggen heeft. En als we dit doen, zal de Heer ons door de Heilige Geest inzicht geven. Het lezen en verstaan van de Bijbel is dus een combinatie van menselijke concentratie (nadenken) en goddelijke verlichting (inzicht).

Een van de kenmerken van een rein dier was dat het *herkauwde*. Hoe 'verteren' we Gods Woord? Lezen we een Schriftgedeelte oppervlakkig en vluchtig, of herkauwen we het? Herkauwen betekent dat we het gelezen gedeelte op ons laten inwerken. We overpeinzen of memoriseren een bepaalde tekst of Schriftgedeelte, zodat het ons geestelijk vormt. Dit zal aan onze wandel gezien worden. Want als het goed is, laten we een standvastig en duidelijk spoor na (Lev. 11:3). Als we op deze wijze Gods Woord lezen, zal de Heer ons ook inzicht geven, zodat we het gelezen gedeelte begrijpen en kunnen toepassen in de praktijk van ons leven.

Verzen 8-13 - Lijden een voorwaarde voor zegen

Geen enkele soldaat, sportman of boer verwacht resultaten waarvoor hij zich niet hoeft in te spannen of uit te putten. In dezelfde lijn gaat Paulus hier verder en wijst hij op de ervaring. Eerst die van Jezus Christus, dan die van zichzelf en ten slotte van allen die Jezus Christus toebehoren.

Jezus Christus als Voorbeeld (vs. 8)

Timotheüs zou als goede soldaat van Jezus Christus te maken krijgen met lijden (vs. 3). Paulus wijst hem daarom op Jezus Christus. Naar het vlees is Christus een afstammeling van David. God heeft Hem uit de doden opgewekt. Als afstammeling van David is Jezus waarachtig Mens, maar Hij is ook Gods Zoon. Ter verduidelijking: Hij is God, de Zoon. Als Mens is Hij door God uit de doden *opgewekt*; en door *Zelf* uit de doden op te staan, is Hij verklaard Gods Zoon te zijn in kracht (Rom. 1:4). Hij is door God met heerlijkheid en eer gekroond en zit nu als Mens aan de rechterhand van de Majesteit in de hemel (Hebr. 1:3; 2:9). Houd deze Jezus Christus in gedachten, Timotheüs!

Paulus als voorbeeld (vs. 9-10)

Paulus leed voor het Evangelie. Hoewel hij een Romeins burger was, en onschuldig, werd hij ten onrechte als een misdadiger in de boeien geslagen. Paulus bleef echter strijdbaar. Hij zegt: *Ik mag dan wel aan handen en voeten gebonden zijn, maar het Woord van God is niet gebonden*' (vs. 9).

De Franse filosoof Voltaire zei eens aanmatigend:

'Het christendom is door twaalf onwetende vissers opgericht; ik zal de wereld laten zien dat één Fransman het kan uitroeien.'

Gods antwoord: Het huis van Voltaire werd later ingericht als verzendhuis van Bijbels.

Het uitdragen van het Woord van God gaat gepaard met lijden en verdrukking, maar daarvoor schrok Paulus niet terug. Hij cijferde zichzelf helemaal weg voor de uitverkorenen, opdat ook zij de zaligheid in Christus Jezus zouden verkrijgen, met eeuwige heerlijkheid (vs. 10).

Allen die Jezus Christus toebehoren als voorbeeld (vs. 11-13)

In de verzen 9 en 10 spreekt Paulus in de ik-vorm. Nu gaat hij over tot de wij-vorm. Die 'wij' zijn allen die Jezus Christus toebehoren, en daar hoort Timotheüs ook bij! Paulus noemt vier zaken die tot het betrouwbare woord horen:

1. als wij met Hem gestorven zijn, zullen wij ook met Hem leven (vs. 11);
2. als wij verdragen, zullen wij ook met Hem regeren (vs. 12a);
3. als wij Hem verloochenen, zal Hij ons ook verloochenen (vs. 12b);
4. als wij ontrouw zijn, blijft Hij getrouw (vs. 13a).

Het leven van een christen wordt geschilderd als een leven van sterven en volharden. Wij zullen deel hebben aan Christus' hemelse leven, zoals wij ook deelhebben aan Zijn sterven op aarde. Wij zullen met Hem als koningen heersen, zoals wij ook delen in Zijn lijden en hierin volharden. De weg naar het leven leidt door de dood. En de weg naar de heerlijkheid gaat door lijden en verdrukking (zie Rom. 8:17; 2 Kor. 4:17).

'Er is geen gekroonde in de hemel, die hier op aarde geen kruisdrager is geweest' (C.H. Spurgeon).

Jammer genoeg gebeurt het dat mensen Christus verloochenen, en ontrouw worden. Als wij Christus echter verloochenen, zal Hij ons ook verloochenen. En als wij ontrouw zijn, blijft Hij trouw (vs. 13a). Vaak wordt dit laatste gelezen als een geruststellende verzekering dat Christus Zich, ook als wij Hem de rug toekeren, nooit van ons zal afkeren, omdat Hij blijft vasthouden aan Zijn trouw. Deze interpretatie moeten we echter afwijzen. Als er staat dat Christus *trouw* blijft, dan betekent dit dat Hij trouw blijft aan Zijn woord, aan het uitvoeren van Zijn waarschuwingen alsook van Zijn beloften.

Dit zien we geïllustreerd in Deuteronomium 27 en 28. De berg Gerizim staat voor Gods zegen, en de berg Ebal voor Gods vloek (Deut. 27:12-13). Als het volk Israël de HEERE trouw bleef door nauwgezet Zijn geboden te bewaren, dan zou het gezegend worden (Deut. 28:1-14). Als het echter ontrouw zou worden aan de stem van de HEERE, dan zou het vervloekt worden (Deut. 28:15vv.). Dus als Israël ontrouw werd, bleef God trouw aan Zijn woord: *Het volk zou vervloekt worden!* Wij mensen kunnen ontrouw worden, maar God doet niet iets dat in strijd is met Zijn aard. Of het nu gaat om de zegen of de vloek: Hij kan Zichzelf niet verloochenen (vs. 13b).

Verzen 14-26 - Zich onttrekken aan ongerechtigheid

In het tweede gedeelte van 2 Timotheüs 2 gaat Paulus verder met het geven van aanwijzingen voor een goede dienstknecht. Hij gebruikt opnieuw drie voorbeelden:

1. een *arbeider* die zich niet hoeft te schamen (vs. 14-19);
2. een *vat* met eervolle bestemming (vs. 20-23);
3. een *slaaf of dienstknecht (HSV) van de Heere* (vs. 24-26).

Een arbeider die zich niet hoeft te schamen (vs. 14-19)

Vers 14 sluit aan bij vers 13. Timotheüs moet *deze dingen* voortdurend in herinnering brengen in de gemeente te Efeze. Hij moet hen tevens op het hart drukken *geen woordenstrijd* te voeren, die nergens toe dient dan tot de ondergang van de hoorders (vs. 14). De woordenstrijd waarop Paulus doelt, is een theologische woordenstrijd. In zijn eerste brief had Paulus Timotheüs al gewaarschuwd voor mensen die een andere *leer* brachten en zorgden voor *allerlei twistvragen* (1 Tim. 1:3-4). Er is niets nieuws onder de zon. In tal van kerken en gemeenten is sprake van woordenstrijd: verhitte discussies over de doop, de hel, de rol van de vrouw in de gemeente, lhbti, enzovoort. Paulus zegt hierover: *'Het dient nergens toe dan tot de ondergang van de hoorders!'*

We ontkomen er niet aan sommige zaken te bespreken, maar als we zien hoe er met Gods Woord wordt omgesprongen? Hedendaagse Schriftgeleerden zijn soms bedreven in het krachteloos maken van

Gods Woord. Wat krom is wordt recht gepraat, en wat recht is krom. Hier is maar één woord van toepassing: ze moeten zich schamen! Timotheüs wordt voorgehouden zichzelf beproefd aan God voor te stellen als een arbeider die zich *niet* hoeft te schamen, een arbeider die het Woord der waarheid recht snijdt (vs. 15). Hij moet zich aan ongoddelijk gezwets onttrekken. Deze mensen zijn niet meer te stoppen en zullen steeds meer in goddeloosheid toenemen (vs. 16). Vergelijk hun woord maar met de kanker die zich in het lichaam uitzaait (vs. 17).

Er zijn twee soorten arbeiders of leraars: goede, zoals Timotheüs (vs. 15), en slechte, zoals Hymenéüs en Filétus (vs. 17). Een goede arbeider trekt bij het ploegen rechte voren. Hij is trouw aan de Schrift en snijdt het Woord der waarheid recht. Slechte arbeiders zijn van de waarheid afgeweken. Zij trekken kromme voren en zijn afgeweken naar rechts of naar links (vgl. Joz. 1:7). Hoe herkennen wij een slechte arbeider? We vinden hier vier dingen:

1. hij is uit op woordenstrijd (vs. 14);
2. hij snijdt het Woord der waarheid niet recht (vs. 15);
3. hij kenmerkt zich door ongoddelijk gezwets, en neemt steeds meer toe in goddeloosheid (vs. 16-17);
4. hij werpt met zijn dwaalleer het geloof van anderen omver (vs. 18).

Dit alles samenvattend noemt Paulus het 'ongerechtigheid' (vs. 19b). En daaraan moet ieder die de naam van de Heer noemt zich onttrekken. Dwaalleraars kunnen het geloof van iemand afbreken,

maar het vaste fundament van God blijft staan: *'De Heer kent hen die de Zijnen zijn'* (vs. 19a). God ziet het hart aan en weet wie Hem toebehoort. Ook al kunnen we iemands hart niet zien, we kunnen wel aan zijn manier van leven zien met wie we te maken hebben: rekt hij zich tot de Zijnen? Dan houdt hij zich ver van ongerechtigheid!

Een vat met eervolle bestemming (vs. 20-22)

In dit gedeelte spreekt Paulus over een groot huis met het daarin behorende gerei. In een huis worden allerlei voorwerpen gebruikt: potten, pannen, borden, vaatwerk, enzovoort. Sommige voorwerpen zijn voor eervol, maar andere voor oneervol gebruik. Met een groot huis doelt Paulus ongetwijfeld op Gods huis, de gemeente, hoewel sommige uitleggers daar anders over denken. Paulus noemt de gemeente immers het huis van God (1 Tim. 3:15). Hier wordt dit beeld gebruikt om duidelijk te maken hoe wij ons in het huis van God hebben te gedragen.

Het gaat hier om de vraag of de Heere ons in Zijn huis kan gebruiken als een eervol voorwerp. De uitleg dat de gouden en zilveren vaten ware christenen zijn, en die van hout en aardewerk schijnchristenen, deel ik. Maar ik zou het iets concreter maken: in de samenhang gaat het niet zozeer om schijnchristenen, maar om *dwaalleraars* die zich in tal van kerken en gemeenten thuis voelen, doordat hun geen strobreed in de weg wordt gelegd. Slechte arbeiders, die de waarheid niet recht snijden (vs. 15). Mensen zoals Hymenëus en Filétus, die dwaalleer verkondigen en van de waarheid zijn afgeweken (vs. 17-18).

Van dit soort mensen moet Timotheüs zich reinigen (vs. 21a). Ongerechtigheid staat hier in verbinding met dwaalleraars en hun ongoddelijk gezwets. Wie zich daarvan ver houdt, komt in aanmerking voor eervol gebruik. Dan ben je geheiligd; apart gezet en van veel nut voor de Meester, tot alle goed werk toebereid (vs. 21b). Reinheid, een zuivere leer en een zuiver leven zijn de essentiële voorwaarden om een bruikbaar vat te zijn in de hand van de Meester. Vandaar dat Paulus tegen Timotheüs zegt dat hij de begeerten van de jeugd moet ontvluchten (vs. 22a). Dit is de negatieve kant van de opdracht. De positieve kant is dat hij moet jagen naar gerechtigheid, geloof, liefde en vrede. En dit samen met allen die de Heer aanroepen uit een rein hart (vs. 22b).

Instructies voor een dienstknecht van de Heere (vs. 23-26)

Na het voorbeeld van de arbeider en de vaten, wijst Paulus Timotheüs op vijf punten die belangrijk zijn voor iedere dienstknecht van de Heer:

1. dwaze en ongerijmde twistvragen verwerpen, want die leiden alleen maar tot twisten (vs. 23);
2. niet twisten, maar vriendelijk zijn voor allen (vs. 24a);
3. geschikt om te leren (vs. 24b);
4. verdraagzaam (vs. 24c);
5. de tegenstanders met zachtmoedigheid terechtwijzen (vs. 25).

Verdraagzaamheid (punt 4) betekent niet dat we het kwaad of een dwaalleer maar moeten verdragen. De hele brief is juist erop gericht

het kwaad of de kwaden *niet* te verdragen (vgl. 1 Kor. 5:11-13). Verdraagzaamheid betekent dat een dienstknecht van de Heer moet kunnen incasseren, als hij het gesprek met mensen aangaat. Hij wijst hen met zachtmoedigheid terecht; want heethoofden stoten mensen alleen maar af, en dat is niet de bedoeling! Een goede dienstknecht van de Heer is geduldig en verdraagzaam. Misschien dat mensen dan op andere gedachten komen? (vs. 25). Veel mensen zijn gevangen in de strik van de duivel om zijn wil te doen. Waarschijnlijk zijn ze zich niet eens ervan bewust in wat voor gevaarlijke toestand ze zich bevinden, er wordt immers gesproken over ‘ontnuchteren’ of ‘ontwaken’ (vs. 26 HSV).

Onze taak is het als een wekker te fungeren. Laten we de instructies van Paulus dan ook ter harte nemen. Dwaalleraars doen *de wil van de duivel*. Een goede dienstknecht van de Heer doet *de wil van God*. De Heer Jezus zei: *‘Mijn voedsel is, dat Ik de wil doe van Hem Die Mij heeft gezonden en Zijn werk volbreng’* (Joh. 4:34). Het zijn zware tijden. Ook wij zijn uitgezonden en hebben een werk te volbrengen: mensen met zachtmoedigheid onderwijzen en hen oproepen zich te bekeren, zodat zij tot erkenning van de waarheid komen en bevrijd mogen worden uit de strik van de duivel.

Hoofdstuk 3 - Trouw te midden van afval

Verzen 1-5 - Een tijd van afval

Na de ernstige waarschuwing voor dwaalleraars gaat Paulus over naar de tijd vlak vóór de wederkomst van de Heer Jezus, de laatste dagen. Hij zegt hiervan dat er zware tijden zullen aanbreken (vs. 1). Het woordje ‘want’ waarmee vers 2 begint, is een redengevend voegwoord. Het maakt duidelijk waarom er in de laatste dagen zware tijden zullen aanbreken. *‘De mensen zullen zelfzuchtig zijn, geldzuchtig, grootsprekers, hoogmoedigen, lasteraars, de ouders ongehoorzaam, ondankbaar, onheilig, liefdeloos, onverzoenlijk, kwaadsprekend, onbeheerst, ruw, zonder liefde tot het goede (of: de goeden), verraders, roekeloos, opgeblazen.’*

Dit rijtje eindigt met een samenvatting: *‘meer liefhebbers van genot dan liefhebbers van God’* (vs. 2-4). Het is dus een liefdeloze en verzielte samenleving, waar egoïsme en hedonisme (genot) hoogtij vieren. De karaktereigenschappen die Paulus hier opnoemt, zijn niet veel anders dan die in Romeinen 1:29vv. Het verschil is dat daar in het algemeen mensen uit de heidenen worden beschreven, die God niet kennen. Hier gaat het om mensen die een *‘schijn van godsvrucht’* hebben (vs. 5a). Religieuze mensen die zich christen noemen. Ze noemen zich wel christen, maar de praktijk van hun leven is volledig in strijd met

wat ze belijden. Je kunt ze vergelijken met een opgepoetste auto zonder motor. Ze hebben een schijn van godsvrucht (opgepoetst), maar er zit geen kracht (motor) in!

Timotheüs krijgt het advies zich ‘ook’ van hen af te wenden (vs. 5b). Hij moet zich dus niet alleen afwenden van dwaalleraars, maar ook van afvallige schijnchristenen.

Verzen 6-9 - Misleiders die zich verzetten tegen de waarheid

Vers 6 begint weer met ‘want’, en geeft dus een extra reden om zich van hen af te keren. Onder deze schijnchristenen zijn er, die de huizen binnensluipen en vrouwen met hun praatjes proberen in te palmen. Ze gaan daarbij listig te werk, want het zijn insluipers. Op listige wijze sluipen ze de huizen of de gezinnen binnen, en hun giftige pijlen zijn gericht op de ‘vrouwtjes’. Dit is een vernederend verkleinwoord, om duidelijk te maken met wat voor vrouwen we hier te maken hebben: dwaze, zwakke vrouwen! Deze vrouwen zijn zwak in twee opzichten: Ten eerste zijn ze zwak in moreel opzicht, *‘met zonden beladen... en gedreven door allerlei [zondige] begeerten.’* Ten tweede zijn ze zwak in intellectueel opzicht: *ze zijn onevenwichtig en lichtgelovig*; en dat maakt hen tot een makkelijke prooi voor mensen met kwade bedoelingen (vs. 6-7).

De duivel richt zijn pijlen in de regel eerst op de vrouw (Gen. 3:1vv.), maar er lopen veel mannen rond die niet onderdoen voor deze ‘vrouwtjes’. Het gaat dus om vrouwen en mannen die niet in staat

zijn zich aan de hand van het Woord van God een goede mening te vormen. Paulus noemt hen ‘onmondigen’. Ze lijken op bootjes die door een storm heen en weer worden geslingerd. Ze worden meegesleurd door elke wind van de leer, door de bedriegerij en sluwheid van mensen (Ef. 4:14). Ze blijven altijd leren en kunnen nooit tot kennis van de waarheid komen!

In vers 8 worden Jannes en Jambres als voorbeelden genoemd van de misleiders, voor wie Paulus in de voorgaande verzen heeft gewaarschuwd. Volgens de Joodse traditie waren zij twee van de belangrijkste tovenaars aan het hof van de farao. Door hun tekenen en wonderen hebben zij zich tegen Mozes verzet (vgl. Ex. 7:11; 8:7). In het Oude Testament worden ze niet bij name genoemd, hoewel een Targoomim² hun namen opneemt in Exodus 7:11. Sommigen denken dat de naam Jannes ‘bedrieger’ betekent, en Jambres: ‘hij die zich verzet’. Anderen geven weer een andere betekenis aan hun namen. De betekenis van de namen doet er in dit geval niet toe. Het is Paulus niet om hun namen te doen, maar om wat ze deden: *‘zich verzetten tegen Mozes’*.

Paulus trekt een parallel tussen Jannes en Jambres, die zich eeuwen geleden tegen Mozes hebben verzet, en ‘dezen’: de misleiders in de laatste dagen, die zich eveneens tegen de waarheid verzetten. Ze hebben een verdorven gezindheid, en wat het geloof betreft zijn ze verwerpelijk (vs. 8). Ver zullen ze het echter niet schoppen, want hun onzinnigheid zal aan allen duidelijk worden, zoals ook bij die twee het geval was (vs. 9).

---

2 Aramese vertaling van de Hebreeuwse tekst van het Oude Testament

Verzen 10-13 - Vervolging en afval

Het ‘maar’ waarmee vers 10 begint geeft een tegenstelling aan. In tegenstelling tot de mensen die dwaalleraars zijn nagevolgd, is dit bij Timotheüs niet het geval. Hij is een navolger van Paulus, en wel in heel zijn doen en laten (vs. 10). Maar zou hij Paulus ook navolgen in zijn vervolging en lijden? Paulus werd van plaats tot plaats vervolgd. In Antiochië, in Iconium en in Lystra, *maar uit al die vervolgingen heeft de Heer hem gered* (vs. 11). Laat dit laatste een bemoediging zijn, Timotheüs, ‘want ook allen die godvruchtig willen leven in Christus Jezus zullen vervolgd worden.’

‘Maar boze mensen en bedriegers zullen van kwaad tot erger voortgaan, terwijl zij misleiden en misleid worden.’ Paulus stelt hier weer twee categorieën mensen tegenover elkaar: zij die godvruchtig willen leven (vs. 12), en boze mensen en bedriegers (vs. 13). Zij die godvruchtig willen leven, zullen vervolgd worden, maar boze mensen die zich tegen de waarheid verzetten, zullen van kwaad tot erger voortgaan: zij misleiden en worden misleid.

Verzen 14-15 - Vasthouden aan de Schriften en de gezonde leer

Er was voor Timotheüs maar één manier om zelf niet misleid te worden – en waardoor hij op zijn beurt ook niemand zou misleiden, en dat was: *‘Maar jij, blijf in wat je geleerd hebt’* (vs. 14). Paulus was een betrouwbaar leraar. Wat Timotheüs van hem had geleerd, moest

hij vasthouden. Hij was van jongs af aan met de heilige Schriften opgevoed.

Paulus zegt tegen Timotheüs: Laat je niet van de wijs brengen door al die misleiders. Houd vast aan de Schriften, daarin staat immers dat we alleen door het geloof in Christus Jezus zalig worden. Er is maar één weg naar de hemel, alle andere wegen leiden naar het verderf. De Bijbel is de handleiding hoe zondaars verlost kunnen worden; daarin vinden we het verlossingsplan van God (vs. 15).

Verzen 16-17 - Het geïnspireerde Woord van God

Het onderzoeken van Gods Woord behelst echter veel meer dan alleen de verlossing van de mens. Verloste mensen moeten ook toegerust worden. Hier op aarde zijn we vreemdelingen en bijwoners; we bevinden ons op vijandig terrein. Maar God heeft ons een machtig wapen gegeven om het tegen de vijand op te kunnen nemen: het zwaard van de Geest, dat is Gods Woord (Ef. 6:17b). Paulus geeft Timotheüs aanwijzingen hoe hij dit zwaard moet hanteren (vs. 16-17):

- heel de Schrift, het Oude en het Nieuwe Testament, is door God ingegeven. De Bijbelschrijvers zijn door God geïnspireerd. De Schrift is weliswaar door mensen geschreven, maar ze is van goddelijke oorsprong. De Bijbel is daarom het enige boek op aarde dat onfeilbaar is; alle andere boeken zijn mensenwerk;
- heel de Schrift is nuttig om ermee te leren, te weerleggen, te verbeteren en te onderwijzen in de gerechtigheid;

- heel de Schrift is gegeven om de mens Gods tot alle goed werken volle toe te rusten.

Hoe blijven we dus staande in een tijd van vijandschap, dwaalleer en afval? Door ons vast te houden aan de Schrift en de gezonde woorden van Paulus, zoals die staan opgetekend in het geïnspireerde Woord van God. De Bijbel wordt door vele moderne theologen gezien als een menselijk boek, dat je mag bekritisieren zoals elk ander boek. Ook hierover worden eindeloze discussies gevoerd, die nergens toe dienen (2 Tim. 2:14).

‘We hoeven het Woord van God niet te verdedigen, net zo min als je een leeuw in de natuur hoeft te verdedigen’ (C.H. Spurgeon).

Einde discussie!

Hoofdstuk 4 - Trouw tot het einde

Verzen 1-2 - Predik het Woord

In de voorafgaande verzen heeft Paulus het belang van het Woord van God benadrukt. Het bevat de toerusting voor de man Gods, de mens die God toebehoort. Het is het zwaard van de Geest in een dag van afval. Timotheüs moet het Woord prediken. Dit is geen verzoek, maar het staat in de gebiedende wijs: *'Predik het Woord.'* Paulus drukt zich heel sterk uit: *'Ik betuig of bezweer (HSV) voor God en Jezus Christus.'* De opdracht om het Woord te prediken geldt voor iedereen die door Christus is geroepen om het Evangelie te verkondigen. En zijn we dit niet allemaal?

De verschijning van Jezus Christus in macht en heerlijkheid is nabij. Bij Zijn verschijning richt Hij Zijn Koninkrijk op en worden de levenden en de doden geoordeeld (vs. 1). Met het oog op Zijn verschijning en het komende oordeel is het onze opdracht het Woord te prediken. Als het gaat om de prediking van het Woord, worden er een aantal zaken van ons gevraagd:

- paraatheid - wees paraat in de prediking;
- dring erop aan - predik gelegen of ongelegen;
- wees niet terughoudend - weerleg, bestraf en vermaan;
- tactvol - in alle lankmoedigheid en lering.

Het laatste punt is belangrijk. Wees geduldig en tactvol met mensen! Tactvol betekent niet dat we het maar niet over zonde en bekering moeten hebben. Juist wel! Iemand met tact handelt behoedzaam en voelt goed aan wanneer hij iets wel of niet moet zeggen. Halverwege het gesprek met de Samaritaanse vrouw was voor de Heere het moment aangebroken om deze vrouw te confronteren met haar zonde: *'Ga heen, roep uw man en kom hier'* (Joh. 4:16vv.).

En wat was het uiteindelijke resultaat van deze confrontatie? De vrouw en velen van de Samaritanen geloofden in Hem. Zien we hoe tactvol de Heere deze vrouw met alle lankmoedigheid onderrichtte? Christus is het volmaakte voorbeeld van tactvol handelen. Wat dit betreft zijn wij nooit uitgeleerd!

Verzen 3-4 - Afval en onwetendheid

De laatste dagen worden gekenmerkt door afval en onwetendheid. Omdat we weten dat het oordeel aanstaande is, roepen we de mensen op zich te bekeren. De bodem waarop we zaaien is echter rotsachtig en hard. Nederland telt inmiddels meer mensen die niet-gelovig zijn dan mensen die wél een geloof aanhangen. Atheïsten en agnosten vormen een meerderheid onder de bevolking. Er is dus veel werk aan de winkel! We leven in de tijd waarvan Paulus zegt dat men de gezonde leer niet zal verdragen. Onlangs hoorde ik iemand in een evangelische gemeente zeggen dat de Heilige Geest de wereld zal overtuigen van Gods liefde. Was het onwetendheid, of een flagrante verdraaiing van Gods Woord? De Heilige Geest overtuigt de wereld van *zonde, gerechtigheid en oordeel* (Joh. 16:8).

Maar dit is niet de boodschap die de mensen willen horen. God is inderdaad liefde (1 Joh. 4:16), maar voordat Johannes die uitspraak doet, zegt hij dat onze God *licht* is (1 Joh. 1:5). Dus Gods heiligheid wordt door Johannes eerst benadrukt, en daarna komt Zijn liefde aan bod. Deze twee wezenskenmerken van God moeten volledig in evenwicht worden gehouden. Als we de nadruk alleen leggen op Gods liefde en voorbijgaan aan Gods heiligheid, verkondigen we een halve waarheid.

‘En is een halve waarheid niet erger, veel erger dikwijls, dan een hele leugen?’ (Sidney Wilson).

Mensen die de gezonde leer niet verdragen, zullen zoeken wat het gehoor streelt. Ze verzamelen voor zichzelf leraars volgens hun eigen begeerten (vs. 3). Ze zullen hun gehoor van de waarheid afkeren en zich doen wenden tot fabels (vs. 4). Dit zijn dezelfde mensen waarover Paulus in 2 Timotheüs 3:1-5 heeft gesproken: *‘meer liefhebbers van genot dan liefhebbers van God.’* Dat ze zich moeten bekeren van hun geldzucht, grootspraak, hoogmoed, laster, daarvan willen ze niets weten. God is immers liefde!

Vers 5 - Doe het werk van een evangelist

In tegenstelling tot dit soort mensen, zegt Paulus tegen zijn geliefd kind in het geloof: *‘Maar jij, wees nuchter in alles, lijd verdrukking, doe het werk van een evangelist, vervul je dienst ten volle.’*

- *'Wees nuchter in alles.'* Houd het hoofd koel en laat je niet bedwelmen door mensen die buiten zinnen zijn;
- *'lijd verdrukking.'* Het verkondigen van de hele waarheid maakt je impopulair. Het een heeft het ander tot gevolg. Laat je hierdoor niet van de wijs brengen;
- *'doe het werk van een evangelist.'* Dit is je taak en roeping;
- *'vervul je dienst ten volle.'* Laat je niet ontmoedigen. Doe geen half werk, maar vervul je dienst ten volle.

Verzen 6-8 - Paulus voorziet zijn heengaan

Het woordje 'want' waarmee vers 6 begint, is weer redengevend. Het geeft de reden aan waarom Timotheüs zijn dienst ten volle moet vervullen. Paulus heeft niet lang meer te leven, en zoals Jozua de opvolger van Mozes was en Elisa van Elia, moest Timotheüs zijn voorbeeld Paulus opvolgen. De fakkel moest worden doorgegeven (vgl. 2:1). Het levenswerk van Paulus zat er immers bijna op.

Paulus gebruikt twee beelden om zijn naderende dood te beschrijven:

1. het drankoffer;
2. het tijdstip van zijn heengaan.

Het drankoffer was een offer van wijn, dat werd uitgegoten over een brandoffer of dankoffer³. Het uitgieten van wijn in combinatie met

---

3 <https://www.christipedia.nl/wiki/Drankoffer>

een offer was tevens een beeld van de marteldood. Paulus gebruikt dit beeld ook in Filippenzen 2:17.

Het Griekse woord *analysis* (heengaan) betekent letterlijk 'losgemaakt worden'. Het kon gebruik worden voor het afbreken van een tent, het losmaken van boeien of het losgooien van een boot. Dit laatste spreekt het meest tot onze verbeelding. Het anker is reeds gelicht, de touwen zijn losgegooid en de boot staat op het punt om weg te zeilen naar een andere kust.

Paulus kijkt terug op zijn leven (vs. 7)

In vers 7 kijkt Paulus terug op zijn leven. Hij noemt drie zaken die zijn dienst voor de Heere hebben gekenmerkt:

1. De goede strijd

Als een goed soldaat van Christus Jezus heeft hij de goede strijd gestreden en hij heeft Hem behaagd Die hem in dienst had genomen (zie 2:3).

2. De (wed)loop

Het beeld van de wedloop wordt meerdere keren door Paulus gebruikt (zie Hand. 20:24; 1 Kor. 9:24-25; Fil. 3:14; Hebr. 12:1-2). Als een atleet in de renbaan heeft hij zich aan de spelregels gehouden. Hij is onderweg niet afgehaakt of gediskwalificeerd; voor hem zit de loop erop. Hij heeft de eindstreep bereikt en kan met een gerust hart zeggen: *'Ik heb de loop geëindigd'*.

3. Het geloof

Hij heeft het geloof behouden. Bij sommigen had het geloof schipbreuk geleden (1 Tim. 1:19). Bij anderen was het afgebroken (2 Tim. 2:18). Paulus daarentegen is als een rots in de branding. Onder alle druk en tegenstand heeft hij stand gehouden en heeft hij het geloof behouden. Niets of niemand kan hem scheiden van de liefde van God in Christus Jezus, onze Heere (Rom. 8:39).

Paulus ziet vooruit op de beloning (vs. 8)

In vers 7 ziet Paulus terug op zijn leven voor de Heere. In vers 8 ziet hij vooruit op de beloning die voor hem is weggelegd. Dit is de kroon of krans van de gerechtigheid die de Heer, de rechtvaardige Rechter, hem zal geven in *die dag*. Dit is de dag van Christus' verschijning (vs. 1).

‘Overigens, die erekrans is niet alleen voor mij’, zegt Paulus. Bij de prijsuitreiking krijgen allen die Zijn verschijning hebben liefgehad, dezelfde krans door de Heere uitgereikt. Als we bedenken dat Hij ons op deze wijze hoogstpersoonlijk eert, worden we stil. Het is immers allemaal genade. En als we al roemen, dan roemen we in de Heer, *Die voor ons is geworden: wijsheid van Godswege, gerechtigheid, heiliging en verlossing* (1 Kor. 1:30).

Verzen 9-18 - Paulus' omstandigheden en laatste persoonlijke mededelingen

Op ontroerende en indrukwekkende wijze sluit Paulus zijn afscheidsbrief af. Hij verlangt ernaar Timotheüs nog een keer te zien. Hij moet zich dan ook haasten: *Beijver je om spoedig tot mij te komen*'

(vs. 9). In de tussentijd hadden zich een aantal zaken afgespeeld waarvan Timotheüs op de hoogte wordt gebracht:

Demas had hem verlaten en was naar Thessalonika vertrokken. En wat was de reden? Omdat hij de tegenwoordige wereld had lief gekregen (vs. 10a). Hoeveel gelovigen behoren er niet die tot de Demas-groep? Eens gingen ze zij aan zij met hen die zich niet schamen voor het Evangelie, maar geleidelijk kreeg de wereld weer een plek in hun hart. Langzaam was het bergafwaarts gegaan met Demas. Dit kunnen we opmaken uit de Schriftplaatsen waar zijn naam wordt genoemd. Aan het slot van de brief aan Filemon wordt hij nog genoemd als medewerker van Paulus (Fm. :23), terwijl hij aan het slot van Kolossenzen alleen nog met zijn naam wordt genoemd, zonder enige nadere toevoeging (Kol. 4:14).

Maar hier in 2 Timotheüs 4 schrijft Paulus met pijn in zijn hart dat Demas hem had verlaten. Toont dit niet hoe de liefde tot de tegenwoordige wereld vaak langzaam binnensluipt in ons hart? De liefde voor de wereld nestelt zich geleidelijk in ons hart. Wat de motieven hiervoor ook mogen zijn, bedenk dat vriendschap ten opzichte van de wereld vijandschap is jegens God. Wie dus een vriend van de wereld wil zijn, maakt zich tot een vijand van God (Jak. 4:4; vgl. 1 Joh. 2:15-17).

Twee andere medewerkers, Crescens en Titus, waren vertrokken respectievelijk naar Galatië en Dalmatië (vs. 10b). Niet uit angst of uit liefde voor de wereld, maar waarschijnlijk waren ze door Paulus gezonden om daar het zendingswerk voort te zetten. Alleen Lukas was bij hem gebleven (vs. 11a). Lukas was 'de geliefde arts' (Kol. 4:14), die Paulus op zijn reizen had vergezeld. Toen anderen de

apostel de rug toekeerden, bleef hij bij hem. En niet alleen om hem geestelijk bij te staan, maar als arts bekommerde hij zich ook om de gezondheid van Paulus.

God achtte hem waardig het naar hem genoemde evangelie te schrijven. Ook het boek 'Handelingen van de apostelen' is door Lukas geschreven. Juist in het boek Handelingen zien we hoe hij zich bescheiden op de achtergrond hield. Hij cijferde zichzelf weg om het licht op Paulus te laten vallen. Trouw bleef hij aan de zijde van de apostel die door de Heer geroepen was om Zijn naam te dragen, zowel voor volken als koningen en zonen van Israël (Hand. 9:15). Lukas was tevreden om op bescheiden wijze deel te hebben aan het werk van de apostel. Hij zocht geen eer voor zichzelf, maar achtte in nederigheid de ander (Paulus) uitnemender dan zichzelf (Fil. 2:3). In tegenstelling tot Demas had de wereld voor hem afgedaan, en bleef hij tot het eind toe trouw aan Paulus' zijde. Broeders zoals Lukas vallen niet erg op, omdat ze in de schaduw van anderen opereren. Hun trouw blijft door de Heer echter niet onopgemerkt. Dit soort trouwe slaven zullen dan ook naar waarde door Hem worden beloond (vgl. Luk. 19:17).

Timotheüs kreeg van Paulus de opdracht Markus op te halen en hem met zich mee te brengen, *want hij was voor Paulus van veel nut voor de dienst* (11a). Markus was degene die zich in Pamfylië van Paulus en Barnabas had afgescheiden om terug te gaan naar Jeruzalem (Hand. 13:13). Hij had Paulus niet verlaten omdat hij de wereld had lief gekregen, maar omdat hij opzag tegen de ontberingen en gevaren die het zendingswerk met zich meebracht. De jongeman die op de

vlucht sloeg, toen de Heere Jezus gevangengenomen werd, was naar alle waarschijnlijkheid Markus zelf (Mark. 14:51-52).

We kunnen stellen dat Markus van huis uit angstig was. Op het moment dat hij zich van Paulus afscheidde, was hij nog niet klaar voor het 'grote werk'. Het was niet wat hij ervan had verwacht, en daarom ging hij terug naar Jeruzalem. Het is dezelfde Markus, die later door God is gebruikt om in zijn Evangelie het leven te beschrijven van de Dienstknecht Die niet vluchtte, maar Zijn gezicht vastbesloten wendde om naar Jeruzalem te gaan en het werk te voleindigen dat Zijn Vader Hem te doen had gegeven. Markus vertegenwoordigt allen die hun dienst voor de Heer enthousiast beginnen, maar na verloop van tijd afhaken. Door genade kunnen ze in hun dienst worden hersteld, en dan zijn ze voor anderen van veel nut. Zulke 'Markussen' hebben geleerd van hun tekortkomingen en grijpen een tweede kans met beide handen aan. Wat een genade dat deze ontrouwe dienstknecht later het Evangelie mocht schrijven van de trouwe Dienstknecht.

Een andere medearbeider van Paulus, Tychicus, was naar Efeze gezonden (vs. 12). Hij moest de taken van Timotheüs in de gemeente te Efeze waarnemen. Timotheüs was immers gevraagd om spoedig naar Paulus te komen (vs. 9). In vers 13 vraagt Paulus aan Timotheüs ook enkele persoonlijke bezittingen van hem mee te nemen, die hij bij Carpus had achtergelaten: zijn mantel, zijn boeken, en vooral de perkamenten (vs. 13).

In Gods Koninkrijk hebben we allemaal een taak gekregen: de één is geroepen in de voorste linies te strijden, zoals Paulus, Crescens, Titus, Tychicus en Timotheüs. Anderen waken echter over het 'pakgoed' (NBG), of de 'bagage' (HSV). Vergelijk in dit verband 1 Samuël

30:21-25. Misschien mag ik het zo toepassen: er zijn broeders in het evangelisatiewerk. Zij zijn door de Heere geroepen om het Evangelie te verkondigen op straten, markten, beurzen, enzovoort.

Er zijn echter ook broeders die een andere roeping hebben: *zij waken over het pakgoed*. Het pakgoed waren de persoonlijke bezittingen, die de soldaten als een last met zich moesten meesjouwen. Deze bagage werd achtergelaten als zij ten strijde trokken. Degenen die bij de bagage bleven, waakten over die persoonlijke bezittingen. En zouden de achtergebleven mannen van David niet in de geest bij hun strijdende broeders zijn geweest, terwijl zij bij de bagage van hun makkers bleven?

Carpus was om zo te zeggen één van de broeders, die bij de bagage waren gebleven. Hij waakte over de persoonlijke bezittingen van Paulus. Zo zijn er ook vandaag broeders die ‘waken’ over de boeken en de perkamenten, die Paulus en de andere Bijbelschrijvers ons hebben toevertrouwd. Hun taak is het om als trouwe rentmeesters erop toe te zien dat niemand met de Bijbel aan de haal gaat. En laten we hierover niet gering denken, zoals de slechte en verdorven mannen onder degenen die met David waren meegetrokken.

In vers 14 wordt Alexander de kopersmid genoemd. Of Timotheüs hem kende? Over deze Alexander is niet zoveel bekend. Alexander was in die tijd een veel gebruikte naam (vgl. Hand. 19:33; 1 Tim. 1:20). Of we hem zonder meer kunnen identificeren met een van deze twee personen is dan ook niet met zekerheid te zeggen. Maar één ding is zeker: hij heeft Paulus veel kwaad berokkend. Paulus gaat zichzelf echter niet rechtvaardigen, maar brengt deze kwaaddoener voor het aangezicht van God: *‘de Heer zal hem vergelden naar zijn werken’*

(14b; vgl. Ps. 62:13). Alexander was een gevaarlijke tegenstander. Timotheüs moest dan ook op zijn hoede zijn voor deze man. Het was iemand die zich krachtig verzette tegen de woorden van Paulus en zijn medewerkers (vs. 15).

Alexander was één van de tegenstanders van Paulus, maar hoe zat het met zijn medestanders, zijn broeders in de Heere? Bij zijn eerste verdediging was er niemand die hem bijstond. Allen hadden hem verlaten, niemand uitgezonderd! Uit afgunst (Fil. 1:15-17) of om hun eigen hachje te redden, hadden ze Paulus als een baksteen laten vallen. En dat op het moment dat hij hen zo hard nodig had. Hoe teleurstellend! Maar in navolging van zijn Heere en Heiland komt er geen onvertogen woord uit zijn mond. Geen wrok of bittere klacht, maar *'moge het hun niet toegerekend worden'* (vs. 16).

Naar de mens gesproken stond hij er helemaal alleen voor. Maar Paulus dacht er anders over: *'Maar de Heer heeft mij bijgestaan en mij gesterkt'* (vs. 17). Als de nood aan de man is, hebben we elkaar hard nodig. Maar laten we ons vertrouwen in de eerste plaats op de Heer stellen, en niet op mensen, want *'het is beter tot de HEERE de toevlucht te nemen dan op de mensen te vertrouwen'* (Ps. 118:8). Mensen kunnen ons verraden, verlaten en/of teleurstellen. In een van onze liederen zingen we:

'De Heer is trouw; Hij zorgt voor al de Zijnen. Als alle hulp van mensen mocht verdwijnen, blijft Hij getrouw de Zijnen toegewijd. Hij is Dezelfde tot in eeuwigheid' (Geestelijke Liederen 172:1).

Natuurlijk zijn we teleurgesteld als broeders ons, om wat voor reden dan ook, de rug toekeren. Eén is er Die trouw blijft en ons nooit zal verlaten: ‘

Al onze levensjaren zal Hij ons steunen, hoeden en bewaren, tot aan het eind van onze aardse strijd’ (Geestelijke Liederen 172:4).

Paulus was aan het einde gekomen van zijn aardse strijd. Eenzaam, en door allen verlaten. En wat voor lied heft hij aan? Een klaagzang? Nee, een loflied waarin hij de trouw en toewijding van zijn Heere en Heiland bezingt! Dit gaat lijnrecht in tegen het advies van zoveel christen-psychologen, die zeggen: ‘Gooi het er maar uit; uit je boosheid en teleurstelling maar naar God toe, dat lucht op.’ Paulus haalt dit niet in zijn hoofd, hij weet wel beter. En dát maakt hem, de kleine – want dit betekent zijn naam – zo groot.

‘Ja maar, mens, wie bent u, dat u tegen God het woord opneemt? Zal het maaksel tot zijn maker zeggen: Waarom hebt u mij zo gemaakt?’ (Paulus, in Romeinen 9:20)

Paulus is trouw gebleven tot het einde. De Heer heeft hem bijgestaan en hem de kracht geschonken, zodat de prediking door hem zou worden volbracht en alle heidenen die zouden horen. *‘En ik ben uit de leeuwenmuil gered’*, zegt Paulus. Wat bedoelt hij hiermee? Hij stond toch op het punt om als martelaar te sterven? *‘De duivel gaat rond als een brullende leeuw, op zoek naar wie hij zou kunnen verslinden’* (1 Petr. 5:8). Was het de duivel dan toch gelukt om Paulus op de valreep te verslinden? Verre van dat! Deze uitspraak moeten we zien

in het licht van de verzen 6-8. Nero, een instrument in de hand de duivel, zou Paulus laten onthoofden.

Paulus *wist* dat zijn loopbaan op aarde voorbij was en dat hij zou worden geëxecuteerd. De duivel, in de persoon van Nero, kon hem wel doden, maar hij heeft hem niet kunnen verslinden. De Heer heeft hem uit de muil van de leeuw verlost. Hij heeft hem overeind gehouden en is trouw gebleven aan Zijn beloften (Matt. 10:18-20). Op zijn beurt is Paulus trouw gebleven aan zijn roeping en heeft hij de Heer niet verloochend. Met opgeheven hoofd zag hij het doodvonnis tegemoet. Hij was niet bevreesd voor hen die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden (Matt. 10:28). Wat de duivel ook probeerde om hem op de valreep te laten vallen, het kon niet lukken, want de Heer zou hem redden van elk boos werk en hem behouden in Zijn koninkrijk brengen. *'Hem zij de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid! Amen'* (vs. 18).

Verzen 19-21 - Groeten en afsluiting

Paulus is aan het slot gekomen van zijn brief. Timotheüs moet nog groeten overbrengen aan de volgende personen:

- Prisca en haar man Aquilla, een Joods echtpaar. Goede vrienden en naaste medewerkers van Paulus (zie Hand. 18:2-4,18,26; Rom. 16:3-5; 1 Kor. 16:19).
- Het huis van Onesiforus. Een broeder die veel heeft betekend voor de gemeente in Efeze en die Paulus 'vaak' heeft bemoedigd, en zich voor zijn boeien niet heeft geschaamd (2 Tim. 1:16).

- Erastus, die in Korinthe was gebleven, en Trófimus, een van Paulus' medewerkers uit Efeze (Hand. 21:29), die Paulus ziek had achtergelaten in Miléte.

Nog één keer drukt Paulus Timotheüs op het hart zich te beijveren om voor de winter te komen (vs. 21a). Niet alleen vanwege zijn warme mantel (vs. 13), maar gedurende het winterseizoen, dat duurde van eind oktober tot half februari, werden er geen scheepsreizen gemaakt vanwege het stormrisico (vgl. Hand. 27:9vv.). Als Timotheüs het uitstelde, zou hij de boot wel eens letterlijk kunnen missen. Er was haast geboden; het doodsvonnis zou wel eens heel snel kunnen worden voltrokken. Als Timotheüs zou wachten tot het voorjaar, was het misschien te laat. In dat geval zouden ze elkaar hier op aarde niet meer van aangezicht tot aangezicht kunnen zien.

Tot slot kreeg Timotheüs de groeten van Eubulus, Pudens, Linus, Claudia en alle broeders. Over hen is verder niets bekend in de Bijbel. Ze maakten ongetwijfeld deel uit van de gemeente te Rome, want Timotheüs kende hen. Naast de persoonlijke groeten van deze drie broeders en een zuster, kreeg hij ook de groeten van alle broeders (vs. 21b).

Paulus sloot zijn brief af met een zegenbede: *'De Heer zij met je geest. De genade zij met jullie'* (vs. 22). De eerste zegenbede was voor Timotheüs persoonlijk, de andere was voor hem en alle broeders en zusters in Efeze.

Paulus is zijn Heer tot het einde toe trouw gebleven. Hij roept Timotheüs en ons allen ertoe op hem hierin na te volgen. Zijn afscheidsbrief aan Timotheüs begint en eindigt met genade. Als

niemand anders heeft Paulus de overvloedige genade van de Heere in zijn leven ervaren (zie 1 Tim. 1:12-14). Vers 22 is dan ook samen met vers 18 een schitterende samenvatting van zijn bediening. Paulus leefde vanuit de genade, die hij van de Heer had ontvangen. En aan het einde van zijn leven gaf hij Hem Die hem trouw geacht had, de heerlijkheid die Hem tot in alle eeuwigheid toekomt! Amen.

